

Зміст

1. Фондовий ринок: світ і Україна	1
2. Кількість КУА та ІСІ	3
3. Регіональний розподіл КУА та ІСІ	5
4. Вартість активів та чистих активів ІСІ	6
5. Чистий притік/відтік капіталу у відкритих ІСІ	9
6. Інвестори ІСІ	11
7. Структура активів ІСІ	12
8. Доходність ІСІ та інших напрямків інвестування	15
9. Резюме	17

1. Фондовий ринок: світ і Україна

Головною глобальною подією, що рухала ринки у 3-му кварталі 2016 року, був Brexit – рішення національного референдуму Великобританії про вихід країни зі складу ЄС. Він посилив тривогу серед інвесторів через невпевненість як щодо дати формального початку виходу та його умов, так і щодо майбутнього розвитку самої Великобританії та ЄС, а також міжнародної торгівлі, перерозподілу потоків капіталу та фінансових центрів у Європі, економічного росту у світі.

Водночас, падіння фунта підтримало ключовий британський індекс, адже більшість компаній індексного кошика – експортери. Доволі високому позитивному результату сприяло і очікування затримки офіційного рішення про вихід країни з ЄС та корекція після початкового шоку.

Китайські акції росли на тлі поступових кроків щодо реструктуризації економіки та лібералізації руху капіталу і доступу іноземних інвесторів до китайських активів. Важливим сигналом було затвердження планів запуску системи “Shenzhen-Hong Kong Stock Connect” – на додачу до вже існуючої “Shanghai Connect” – для об’єднання можливостей ринків капіталу ліберальнішого

Гонконгу та «материкового» Китаю, що відкритий лише частково. Гонконгівський індекс піднявся найбільше серед ключових завдяки розширенню цієї взаємодії з найбільшим у світі ринком, що розвивається. Також серед світових лідерів росту на фондових ринках була Бразилія, що оговтувалася від політичної кризи.

Японія, як і Росія, показали поміркований ріст. Російські акції зросли на тлі деяких успіхів у стабілізації економіки РФ, попри значне липнєве зниження цін на нафту, що до кінця кварталу повернулися до початкового рівня. Також примітним було успішне повернення Росії на світовий ринок капіталу – РФ розмістила єврооблігації на суму, що відповідає рівню до введення проти неї міжнародних санкцій за дії щодо України.

За липень-вересень індекси акцій на розвинених ринках зросли від 2.1-3.3% (США) до 6.1-8.6% (Великобританія та Німеччина); у Китаї та Гонконгу акції піднялися, відповідно, на 2.6% та 12%, російські індикатори зросли на 4.6-6.5%, а лідером серед ринків, що розвиваються, була Бразилія із +13.3%. Польські акції були аутсайдерами (-2.4%, табл. 1, рис. 1).

Таблиця 1. Динаміка фондових індексів світу у 3-му кв. 2016 р.*

Індекси	30.06.2016	30.09.2016	3-й квартал 2016 року	3 початку 2016 року	За рік
УБ (Україна)	674.57	810.13	20.1%	18.1%	-7.1%
Ibovespa Sao Paulo SE Index (Бразилія)	51 526.93	58 367.05	13.3%	34.6%	29.5%
HANG SENG (Гонконг)	20 794.37	23 297.15	12.0%	6.5%	11.8%
ПФТС (Україна)	220.87	239.87	8.6%	-0.3%	-20.3%
DAX (ФРН)	9 680.09	10 511.02	8.6%	-2.2%	8.8%
PTS (Росія)	930.77	990.88	6.5%	30.9%	26.4%
FTSE 100 (Великобританія)	6 504.33	6 899.33	6.1%	10.0%	13.8%
NIKKEI 225 (Японія)	15 575.92	16 449.84	5.6%	-13.6%	-5.4%
CAC 40 (Франція)	4 237.48	4 448.26	5.0%	-4.9%	-0.2%
MMB (Росія)	1 891.09	1 978.00	4.6%	12.3%	20.4%
S&P 500 (США)	2 098.86	2 168.27	3.3%	5.1%	12.9%
S&P BSE SENSEX Index (Mumbai SE) (Індія)	26 999.72	27 865.96	3.2%	7.3%	6.5%
SHANGHAI SE COMPOSITE (Китай)	2 929.61	3 004.70	2.6%	-15.9%	-1.6%
DJIA (США)	17 929.99	18 308.15	2.1%	4.0%	12.4%
Cyprus SE General Index (Кіпр)	65.53	66.16	1.0%	-2.1%	-11.2%
BIST 100 National Index (Туреччина)	76 817.19	76 488.38	-0.4%	4.5%	3.1%
FTSE/JSE Africa All-Share Index (ПАР)	52 217.72	51 949.83	-0.5%	2.3%	3.7%
WSE WIG 20 (Польща)	1 750.69	1 709.51	-2.4%	-8.0%	-17.3%

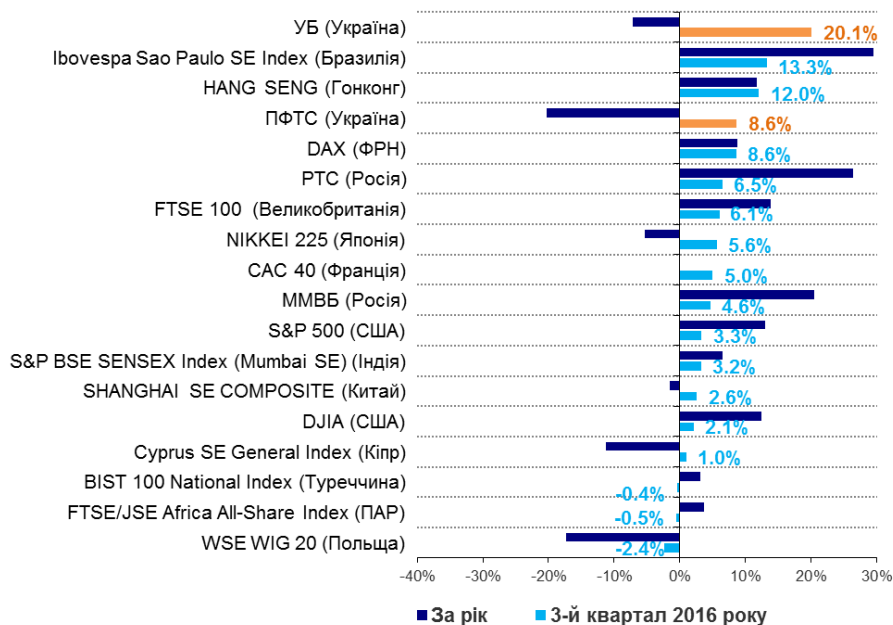

Рис. 1. Динаміка фондових індексів світу у 3-му кв. 2016 р.

* За даними бірж та агентства Bloomberg

Український фондовий ринок у 3-му кварталі 2016 року залишався серед лідерів росту – за індексом Української Біржі (УБ). Стрімкий ріст українські акції демонстрували на початку кварталу – разом з ключовими світовими ринками, які абсорбували та відкоригували початкову надто різку реакцію на Brexit.

Далі вітчизняні акції рухалися бічним трендом до кінця серпня, а протягом всього вересня показали бурхливе зростання (+15% за місяць), з незначними корекціями у першій та останній декаді. Цей надзвичайний позитив супроводжувався довгоочікуваною новиною щодо затвердження МВФ чергового траншу Україні у розмірі 1 млрд. дол. США та зниженням НБУ облікової ставки у п'яте за цей рік – до 15%. Все це відбувалося на тлі подальшого поліпшення макроекономічних показників України, зокрема прискорення зростання реального ВВП у 2-му кварталі до 1.4% у річному вимірі та зниження інфляції до 8.4% річних у серпні.

Склад індексного кошика індексу українських акцій протягом кварталу не змінювався – там залишалося 5 акцій підприємств енергетики, машинобудування та банківського сектору. Сталим був і залишиться до кінця року й кошик індексу ПФТС, до якого, крім складових індексу УБ, входять ще 5 підприємств (електроенергетика, металургія, машинобудування, телекомунікації).

Результати 3-го кварталу для обох основних українських індексів акцій були позитивними і цього

разу значно ближчими, ніж у 2-му: **індекс УБ піднявся на 20.1%, а індекс ПФТС – на 8.6%.**

Розмір біржового фондового ринку України у 3-му кварталі зменшувався надалі: кількість цінних паперів у біржових списках скоротилася ще на 10.4% (за рік – на 18.2%), а у лістингу (1-му та 2-му рівнях) – на 6%. Таким чином, звуження біржових списків прискорилося, а реєстрів (лістингу) – сповільнилося. Проте кількість акцій у лістингу за 3-й квартал впала все ж стрімкіше, ніж у 2-му – на 30.1% (за рік – на 85.5%, після -90.4% у 2-му кварталі). Кількість лістингових корпоративних облігацій скоротилася також прискореними темпами – на 35.9% (за рік – на 80.8%, після 78.8% у 2-му кварталі). Зникли з лістингу депозитні сертифікати НБУ (було 69 рік тому та один у 2-му кварталі). Окрім незмінних 279 державних ОВДП, у біржових реєстрах залишалися муніципальні облігації лише одного емітента (рік тому – два).

Обсяг торгів зменшився за квартал на 3.9% (після росту на 28.2% у 2-му), у т. ч. ОВДП – на 6.2% (після +68.5%). **Вартість угод із усіма корпоративними цінними паперами, однак, зростає:** облігаціями – на 82.2%, акціями – на 50.0%, інвестиційними сертифікатами – на 12.1% (за рік – впала, відповідно, на 7.7%, 45.9% та 91.6%). Річна динаміка загального обсягу торгів була позитивною (+22.7%) все ще лише за рахунок ОВДП (+47.2%, табл. 2).

Таблиця 2. Динаміка біржового фондового ринку України у 3-му кв. 2016 р.

Показник / Дата (період)	30.09.2015 (3-й кв. 2015 року)	30.06.2016 (2-й кв. 2016 року)	30.09.2016 (3-й кв. 2016 року)	Зміна за 3- й квартал 2016 року	Зміна за рік
Кількість цінних паперів (ЦП) у списках фондових бірж, у т. ч.:	2199	2008	1800	-10.4%	-18.1%
Кількість ЦП у реєстрах (лістингу) фондових бірж, у т. ч.:	578	334	314	-6.0%	-45.7%
ОВДП	264	279	279	0.0%	5.7%
акцій	62	13	9	-30.8%	-85.5%
облігацій підприємств	130	39	25	-35.9%	-80.8%
муніципальних облігацій	2	1	1	x	-50.0%
депозитних сертифікатів НБУ	69	1	0	-100.0%	-100.0%
Обсяг торгів на фондових біржах (загальний) за період, млн. грн., у т. ч.:	48 219.9	61 542.0	59 167.8	-3.9%	22.7%
ОВДП	37 143.0	58 272.8	54 681.8	-6.2%	47.2%
акціями	1 096.9	395.9	593.6	50.0%	-45.9%
облігаціями підприємств	3 549.1	1 796.8	3 274.7	82.2%	-7.7%
депозитними сертифікатами НБУ	4 650.0	626.4	0.0	-100.0%	x
інвестиційними сертифікатами	314.2	23.5	26.4	12.1%	-91.6%
деривативами (без держ. деривативів)	1 274.2	263.3	396.7	50.7%	-68.9%

2. Кількість КУА та ІСІ

У 3-му кварталі 2016 року кількість компаній з управління активами зменшилася ще на чотири. Протягом липня-вересня було закрито 6 КУА і створено дві нові компанії. Таким чином, станом на 30.09.2016 в Україні діяли 300 КУА.

Тенденція зменшення кількості компаній з управління активами зберігалася в умовах підвищених вимог до капіталу та подальшого скорочення набору інструментів фондового ринку, зокрема і таких, що могли би бути використані для виконання цих вимог. Зважаючи на терміни

дотримання пруденційних нормативів, до кінця року тренд скорочення чисельності КУА може посилитися.

За даними УАІБ, протягом 3-го кварталу 2016 року було зареєстровано 14 ІСІ (після 21-го у 2-му кварталі), причому усі – корпоративні (КІФ). *Загальна кількість зареєстрованих ІСІ* на кінець вересня зросла до 1601. Отже, концентрація на ринку управління активами ІСІ і надалі зростала: станом на 30.09.2016 одна компанія управляла у середньому 5.3 фонду (після 5.2 у 2-му кварталі та 5.0 на початку року, рис. 2).

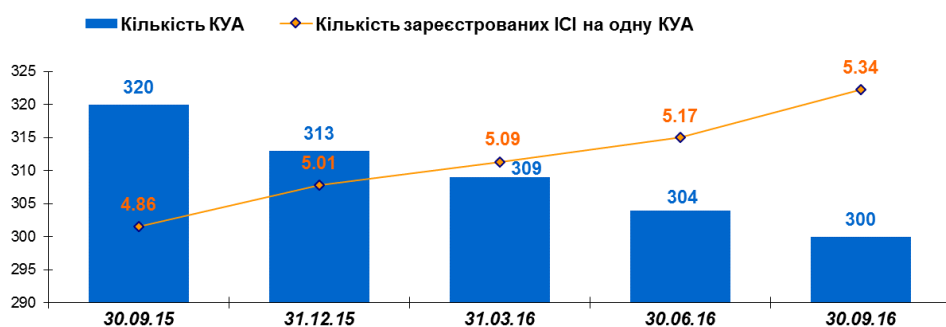

Рис. 2. Динаміка кількості КУА та ІСІ на одну КУА у 3-му кв. 2015-2016 рр.

Кількість ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів, також зберігала уже сталу тенденцію у своїй динаміці – у 3-му кварталі 2016 року вона зменшувалася 11-й квартал поспіль. «Визнаних» фондів поменшало ще на 8 (після -6 у 2-му кварталі) – до 1127 на кінець вересня. Річне скорочення уповільнилося до -24 фондів, -2.1% (після -36 фондів, -3.1% у 2-му кварталі).

В абсолютних показниках знову найбільше скоротилася кількість венчурних ПІФ (-14, -1.8%), а у відносному виразі найбільше звузився сектор

відкритих спеціалізованих ПІФ (-16.7%) та інтервальних КІФ, що повністю вийшли з ринку, хоча в обох випадках закрилося всього по одному фонду – в другому із зазначених секторів – це був останній діючий фонд. Також, ще менше стало відкритих ПІФ: диверсифікованих (-2 фонди, -11.8%) та спеціалізованих (-1, -16.7%) – вперше з початку реєстрації таких ІСІ за новою редакцією Закону «Про ІСІ». Натомість 5-й квартал поспіль зростала – і прискорила ріст – кількість визнаних і діючих венчурних КІФ (+8.4%, +17 фондів) – до 219 (табл. 3).

Таблиця 3. Динаміка кількості ІСІ, що досягли нормативів, за типами, видами та правовими формами фондів у 3-му кв. 2015-2016 рр.

Дата / Період	Всього	ПІФ*							КІФ*		
		В*	Вс*	І*	Іс*	ЗД*	ЗН*	ЗВ*	І*	ЗН*	ЗВ*
30.09.2015	1151	21	5	23	2	9	31	823	2	67	168
31.12.2015	1147	21	5	22	2	9	31	803	2	63	189
31.03.2016	1141	20	6	22	3	9	32	792	1	62	194
30.06.2016	1135	17	6	22	3	6	32	785	1	61	202
30.09.2016	1127	15	5	21	3	6	29	771	0	58	219
Зміна за 3-й квартал 2016 року	-8	-2	-1	-1	0	0	-3	-14	-1	-3	17
	-0.7%	-11.8%	-16.7%	-4.5%	0.0%	0.0%	-9.4%	-1.8%	-100.0%	-4.9%	8.4%
Зміна з початку 2016 року	-20	-6	0	-1	1	-3	-2	-32	-2	-5	30
	-1.7%	-28.6%	0.0%	-4.5%	50.0%	-33.3%	-6.5%	-4.0%	-100.0%	-7.9%	15.9%
Зміна за рік	-24	-6	0	-2	1	-3	-2	-52	-2	-9	51
	-2.1%	-28.6%	0.0%	-8.7%	50.0%	-33.3%	-6.5%	-6.3%	-100.0%	-13.4%	30.4%

* В – відкриті диверсифіковані ІСІ, Вс – відкриті спеціалізовані (на 30.09.2014 та раніше – відкриті диверсифіковані), І – інтервальні диверсифіковані, Іс – інтервальні спеціалізовані (на 30.09.2014 та раніше – інтервальні диверсифіковані), ЗД – закриті диверсифіковані, ЗН – закриті недиверсифіковані невенчурні, ЗВ – закриті недиверсифіковані венчурні ІСІ.

Зменшення кількості діючих ІСІ, що досягли нормативів, стримувалося виходом на ринок нових фондів – як і у 2-му кварталі, у 3-му приріст спостерігався як серед венчурних КІФ, так і ПІФ (8 нових, визнаних протягом кварталу, фондів).

У результаті цього подальшого збільшення сукупної кількості сформованих діючих венчурних

фондів та зменшення – інших секторів ІСІ, станом на 30.09.2016, частка перших на ринку зросла із 87.0% до 87.8% (рис. 3), хоча вага венчурних ПІФ (771 фонд) і далі зменшувалася – із 69.2% до 68.4%. Відкриті ІСІ мали частку ринку 1.8%.

Всього відкритих ІСІ було 20, венчурних – 990.

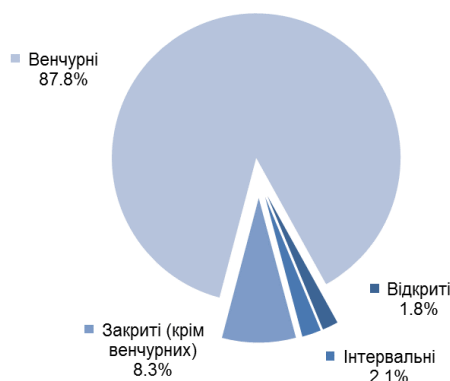

Рис. 3. ІСІ, що досягли нормативів, за типами фондів станом на 30.09.2016

Кількість фондів, які ще не досягли нормативу мінімального розміру активів, серед усіх зареєстрованих ІСІ в управлінні КУА у 3-му кварталі зменшилася із 46-ти до 44-х, а їхня частка серед усіх ІСІ в управлінні – до 3.8%.

У процесі ліквідації, за даними УАІБ, у 3-му кварталі залишалися або розпочали його один відкритий та 3 інтервальних диверсифікованих ПІФ, один закритий недиверсифікований ПІФ та 3 таких же КІФ, 53 венчурних ПІФ та 4 КІФ. Разом – це 64 фонди, або 5.7% від усіх визнаних та діючих ІСІ.

Таким чином, сповільнення створення нових фондів порівняно з 2-м кварталом та майже незмінна

чисельність тих, які ще не досягли нормативу сприятимуть збереженню тенденції до зменшення кількості діючих фондів, за незмінних інших умов.

ІСІ з публічною емісією (пропозицією) у 3-му кварталі 2016 року також тримали тренд на скорочення: за три місяці їх стало менше на 8 фондів (93). На відміну від 2-го кварталу, це відбулося переважно за рахунок закритих фондів (табл. 4).

Кількість КУА, що управляють публічними ІСІ, зменшилася із 47-ми до 42-х загалом та із 13-ти до 11-ти у секторі відкритих ІСІ.

Таблиця 4. ІСІ з публічною емісією станом на 30.09.2016

Тип та вид ІСІ	Кількість		
	31.12.2015	30.06.2016	30.09.2016
Відкриті (всього), у т. ч.:	26	23	20
диверсифіковані	21	17	15
спеціалізовані	5	6	5
Інтервальні (всього), у т. ч.:	25	25	23
диверсифіковані	23	22	20
спеціалізовані	2	3	3
Закриті (всього), у т. ч.:	59	57	50
диверсифіковані	3	3	3
недиверсифіковані	56	54	47
Всього	110	105	93

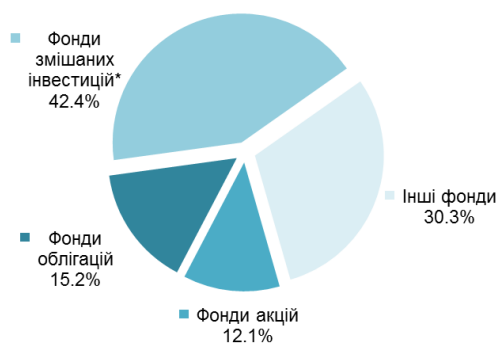
Таблиця 5. Динаміка кількості диверсифікованих ІСІ з публічною емісією за класами фондів (відповідно до структури активів) у 3 кв. 2015-2016 рр.

Дата	Всього	Фонди акцій	Фонди облігацій	Фонди змішаних інвестицій*	Фонди грошового ринку	Інші фонди
30.09.2015	38	5	1	19	0	13
31.12.2015	40	11	1	22	0	6
31.03.2016	34	4	4	17	0	9
30.06.2016	33	6	4	13	0	10
30.09.2016	33	4	5	14	0	10
Зміна за 3-й квартал 2016 року	0	-2	1	1	0	0
	0.0%	-33.3%	25.0%	7.7%	-	0.0%
Зміна з початку 2016 року	-1	0	1	-3	0	1
	-2.9%	0.0%	25.0%	-17.6%	-	11.1%
Зміна за рік	-5	-1	4	-5	0	-3
	-13.2%	-20.0%	400.0%	-26.3%	-	-23.1%

Кількість диверсифікованих та спеціалізованих ІСІ з публічною емісією у 3-му кварталі не змінилася – 33, а річний спад сповільнився до -5 фондів (табл. 5).

Згідно з класифікацією на основі структури активів¹, на кінець вересня 2016 року фондів акцій було 4 (3 відкритих, 1 інтервальний ІСІ). Таким чином, два фонди – закритий та інтервальний – у 3-му кварталі потрапили в інші категорії – змішаних та «інших» фондів відповідно. Фондів облігацій, натомість, стало більше – за рахунок переходу в цей клас одного відкритого фонду з «інших» у 2-му кварталі; всього у цьому класі було 4 відкритих та один інтервальний ІСІ. Кількість фондів змішаних інвестицій (збалансованих) зросла на один – до 14 (3 відкритих, 10 інтервальних ІСІ та один закритий) – за рахунок фонду акцій за даними 2-го кварталу.

«Інших фондів», що не відповідали критеріям спеціалізованих класів фондів, було знову 10 – 6 відкритих, 3 інтервальних, один закритий ІСІ (рис. 4).

* Мають і акції, і облігації, і грошові кошти у своїх портфелях.

Рис. 4. Диверсифіковані ІСІ з публічною емісією за класами фондів станом на 30.09.2016

3. Регіональний розподіл КУА та ІСІ

У Києві та столичному регіоні у 3-му кварталі 2016 року кількість КУА зменшилася на 2 – до 214 компаній (рис. 5). При цьому, як і у 2-му кварталі, у Києві було створено дві нові КУА. Серед інших регіонів поза ТОП-5, кількість професійних учасників ринку зменшилася на дві компанії, тож частка ринку столичного регіону за кількістю КУА зросла із 71.1% до 71.3%.

У решті регіонів-лідерів чисельність КУА не змінилася: у Дніпропетровській області діяла 21 компанія, у Харківській – 18, Львівській та Одеській – по 9. Решта областей України разом мали 29 КУА, або 9.7% ринку.

Кількість ІСІ в управлінні у Києві та області у 3-му кварталі 2016 року зросла на 22 (після зменшення на 15 у 2-му кварталі), у той час як в інших топ-регіонах динаміка була більш поміркованою (приріст – тільки в Дніпропетровській та Львівській, в інших – без змін). Як наслідок, вага Києва за кількістю ІСІ зросла із 72.5% до 72.8% (рис. 6). Збільшення кількості фондів у Дніпрі (+3) розширило його частку із 8.0% до 8.1%, а у Львові (+1) – практично не змінило її (3%).

Таким чином, вага інших регіонів у регіональному розподілі чисельності ІСІ в управлінні опустилася: Харкова – із 6.0% знов до 5.9% як у 1-му кварталі; у Запоріжжі – із 2.6% до 2.5%; усіх решти – із 7.9% до 7.6%. Тож регіональна концентрація ринку ІСІ продовжувала зростати на користь столичного регіону.

¹ Див. Ренкінг «ІСІ (диверсифіковані публічні) - за класами фондів» та Методику ренкінгування КУА та ІСІ за результатами їхньої діяльності на сайті УАІБ: <http://www.uaib.com.ua>.

Рис. 5. Регіональний розподіл кількості КУА станом на 30.09.2016

У розподілі активів ІСІ в управлінні за регіонами у 3-му кварталі різких змін не відбулося. Київ продовжував набирати вагу, хоч і на порядок слабше, ніж у 2-му – із 82.2% до 82.3%. Сукупні активи ІСІ в управлінні, зареєстрованих у Києві та області, у цьому кварталі знову суттєво збільшилися. Серед інших регіонів-лідерів, також стрімко зростали

активи ІСІ у Львові, що дозволило регіону збільшити частку ринку із 1.9% до майже 2%. Дещо збільшив свою вагу і Харків – понад 4% сукупних активів ринку. У Дніпропетровській та Запорізькій областях активи також зросли, але відносно слабо, тому ці регіони дещо втратили частку ринку – до 7.2% та 2.7% (рис. 6).

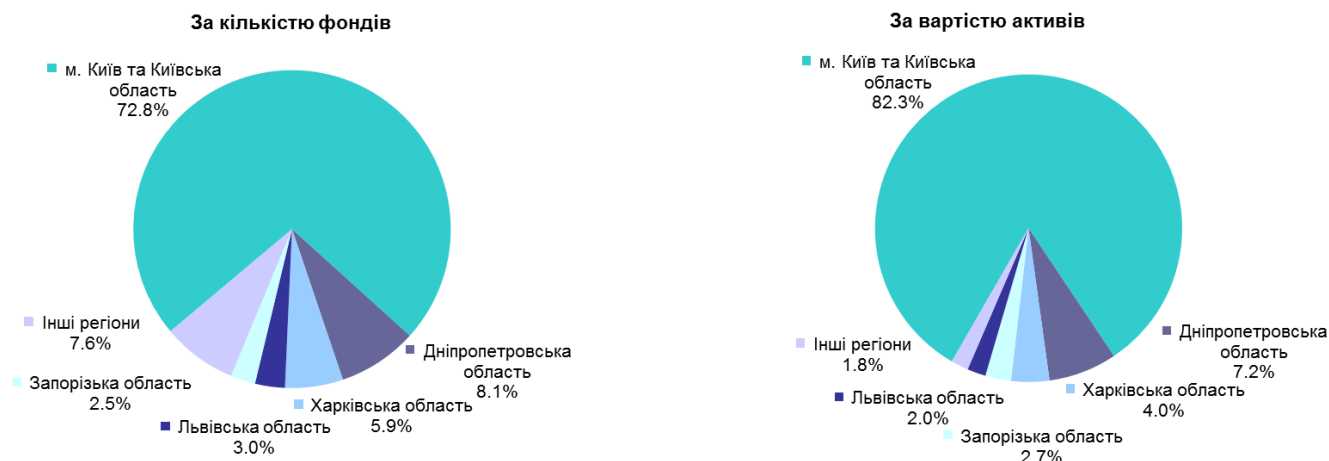

Рис. 6. Регіональний розподіл ІСІ за кількістю та вартістю їхніх активів в управлінні станом на 30.09.2016

4. Вартість активів та чистих активів ІСІ

У 3-му кварталі 2016 року індустрія ІСІ в Україні дещо прискорила зростання: сукупні загальні активи діючих інвестиційних фондів, які досягли нормативу мінімального обсягу активів, **зросли на 8 402.3 млн. грн. (+3.4%, після +3.2% у 2-му кварталі)**. Позитивним трендом було збільшення

активів в одразу кількох секторах, зокрема продовження росту *відкритих* (+7.5%) та – вперше з 1-го кварталу 2014 року – приріст *інтервальних* ІСІ (+13.5%). При цьому кількість фондів, що подали інформацію, у цих секторах не змінилася.

Серед закритих ІСІ обидва сектори – фондів із публічною пропозицією та із приватним розміщенням – показали зменшення загальних активів (-18.7% та -4.9% відповідно), при майже незмінній кількості фондів. Таким чином, закриті ІСІ з публічною емісією посилили скорочення сектору з початку року до -32.6% (за рік – до -31.8%).

Разом усі закриті ІСІ зменшилися за обсягом активів на 937.6 млн. грн. за 3-й квартал (-9.7%, після -2.1% у 2-му) – до 8 698.5 млн. грн.

Сукупні активи ІСІ (крім венчурних) на кінець вересня 2016 року скоротилися на 925.5 млн. грн., до 8 823.6 млн. грн. (-9.5%).

Венчурні фонди знову компенсували ці втрати та прискорили нарощення своїх активів: +9 327.8 млн. грн., +4.0% (після +3.4% у 2-му кварталі), при збільшенні кількості венчурних фондів, які надали звітність, на 1.3% (до 918).

Станом на 30.09.2016 року загальні активи діючих ІСІ, що досягли нормативів, становили 253 608.6 млн. грн., у тому числі венчурних ІСІ – 244 785.0 млн. грн. (рис. 7).

З початку 2016 року загальні активи усіх ІСІ зросли на 7.4%, а за рік – на 11.5%.

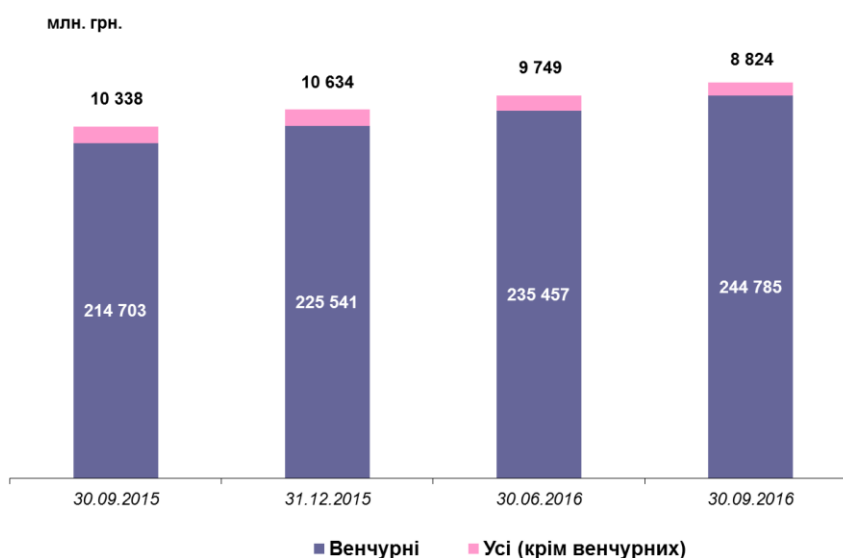

Рис. 7. Динаміка вартості активів ІСІ у 3-му кв. 2015-2016 рр.

Вартість чистих активів ІСІ у 3-му кварталі 2016 року сповільнила ріст удвічі порівняно з 2-м кварталом: ВЧА усіх фондів збільшилася на 2 704.3 млн. грн. (+1.3%, після +3.5%). Станом на кінець вересня вона становила 212 406.6 млн. грн.

Отже, у 3-му кварталі активи галузі нарощувалися переважно за рахунок леввериджу (зобов'язань) фондів.

З початку 2016 року ВЧА усіх ІСІ зросла на 6.3%, за рік – на 7.2%. Головним двигуном росту індустрії залишалися венчурні фонди, які забезпечили річне зростання індустрії своїм приростом на 9.4%. Водночас, з початку 2016 року приріст чистих активів також показали відкриті ІСІ (+5.9%, табл. 6).

Таблиця 6. Динаміка ВЧА ІСІ у розрізі типів фондів у 3-му кв. 2015-2016 рр., млн. грн.

Фонди	30.09.2015	31.12.2015	30.06.2016	30.09.2016	Зміна за 3-й квартал 2016	Зміна з початку 2016 року	Зміна за рік
Відкриті	59.3	54.9	54.2	58.2	7.4%	5.9%	-2.0%
Інтервальні	90.5	87.9	57.8	63.7	10.2%	-27.5%	-29.6%
Закриті (крім венчурних), у т. ч.:	11 512.1	9 809.6	9 115.5	8 244.1	-9.6%	-16.0%	-28.4%
з публічною емісією	3 563.1	3 663.0	3 252.2	2 698.5	-17.0%	-26.3%	-24.3%
з приватною емісією	7 949.0	6 146.6	5 863.3	5 545.6	-5.4%	-9.8%	-30.2%
Усі (крім венчурних)	11 661.9	9 952.5	9 227.5	8 366.0	-9.3%	-15.9%	-28.3%
Венчурні	186 562.3	189 908.7	200 474.9	204 040.7	1.8%	7.4%	9.4%
Усі (з венчурними)	198 224.2	199 861.1	209 702.3	212 406.6	1.3%	6.3%	7.2%

* Діючі ІСІ, які досягли нормативу мінімального обсягу активів (були визнані такими, що відбулися), перебувають в управлінні КУА та надали звітність за відповідний період (на звітну дату).

Серед секторів ІСІ, у 3-му кварталі приріст ВЧА, як і загальних активів, показали відкриті, інтервальні та венчурні фонди.

У **відкритих** вона зросла на 7.4% (після +1.3% у 2-му кварталі) – другий поспіль квартальний ріст після 4-х кварталів скорочення. Станом на 30.09.2016 ВЧА сектору дорівнювала **58.4 млн. грн.**

Чисті активи **інтервальних ІСІ** зросли помірно, ніж загальні – на 10.2%, проти 13.5%, до **63.7 млн. грн.** Цим приростом вони частково повернули втрати за 2-й квартал (-16.0%) та скоротили падіння ВЧА з початку року до -27.5%.

Чисті активи **венчурних ІСІ** збільшилися на 3 565.8 млн. грн. (+1.8%, після +3.8%) та досягли **204 040.7 млн. грн.** Приріст ВЧА цих фондів склав дещо більше третини збільшення їх загальних активів, тож останні зросли, головню, за рахунок левериджу.

Закриті ІСІ – як із публічною емісією, так і з приватним розміщенням – зазнали зниження сукупної ВЧА, що у 3-му кварталі прискорилося до -871.4 млн. грн. (-9.6%, після -3.4% у 2-му). Станом на 30.09.2016 їх чисті активи становили **8 244.1 млн. грн.** Закриті фонди із публічною пропозицією зменшилися на 553.7 млн. грн. (-17.0%, після -1.0% у 2-му кварталі).

Завдяки позитивній динаміці найбільш ліквідних секторів (відкритих та інтервальних) фондів, а також протилежному рухові закритих, вага перших у ВЧА усіх невенчурних ІСІ у 3-му кварталі помітно зросла: відкритих – із 0.59% до 0.70%, інтервальних – із 0.63% до 0.76%. Частка закритих ІСІ скоротилася на чверть процентного пункту – до 98.54% (рис. 8).

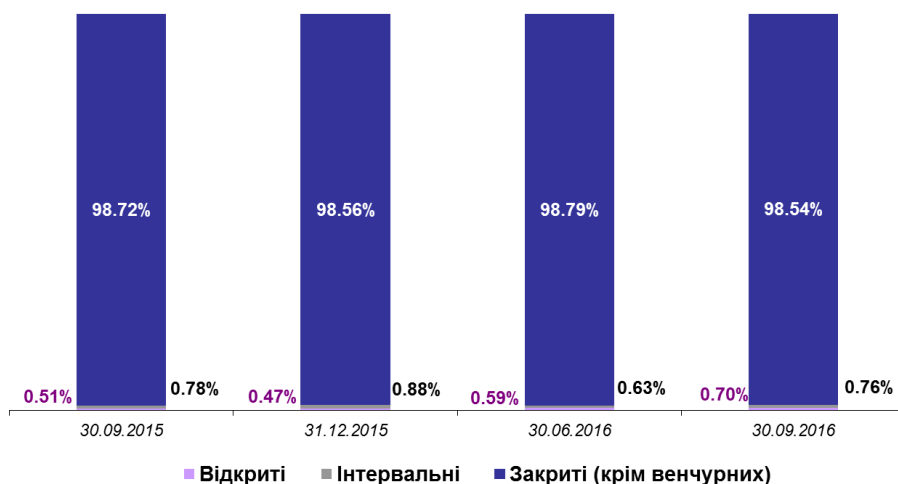

Рис. 8. Динаміка розподілу ВЧА невенчурних ІСІ за типами фондів у 3-му кв. 2015-2016 рр.

Венчурні фонди, за умов відносно повільнішого зростання ВЧА у 3-му кварталі, порівняно з іншими секторами ІСІ, дещо зменшили свою частку ринку: після 95.6% на кінець червня вона

скоротилася до 95.1% у вересні. Відкриті та інтервальні фонди, як і раніше, мали близько 0.03% сукупної ВЧА індустрії ІСІ (рис. 9).

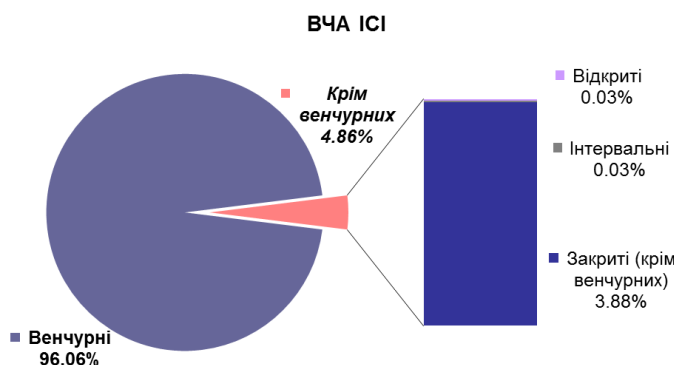

Рис. 9. Розподіл ВЧА ІСІ за типами фондів станом на 30.09.2016 р.

5. Чистий притік/відтік капіталу у відкритих ІСІ

Відтік капіталу з відкритих ІСІ у 2-му кварталі 2016 року змінився чистим притоком у 3-му, хоча щомісячно він був зафіксований тільки у липні та серпні – на тлі підйому на фондовому ринку на початку кварталу, що швидко закінчився бічним трендом; вересень приніс незначний чистий відтік – фіксування прибутку, на тлі активного висхідного руху індексів акцій протягом місяця (рис. 10, табл. 7). При цьому кількість діючих фондів у секторі протягом кварталу не мінялася, хоча звітування у липні поліпшилося після травня-червня.

Кількість відкритих ІСІ, що мали чистий притік упродовж липня-вересня, зросла до 2-5 фондів, а сукупний квартальний результат 5-ти фондів становив 2.1 млн. грн.

Чистий відтік за ці три місяці мали 8 фондів в управлінні 6-ти КУА, хоча за результатами 3-го кварталу фондів із чистим відтоком було всього 5. Їх сукупний чистий відтік становив -1.1 млн. грн.

Середня кількість відкритих ІСІ, що надавали щоденну інформацію, збільшилася із 17-ти до 18-ти (із 19-ти діючих фондів).

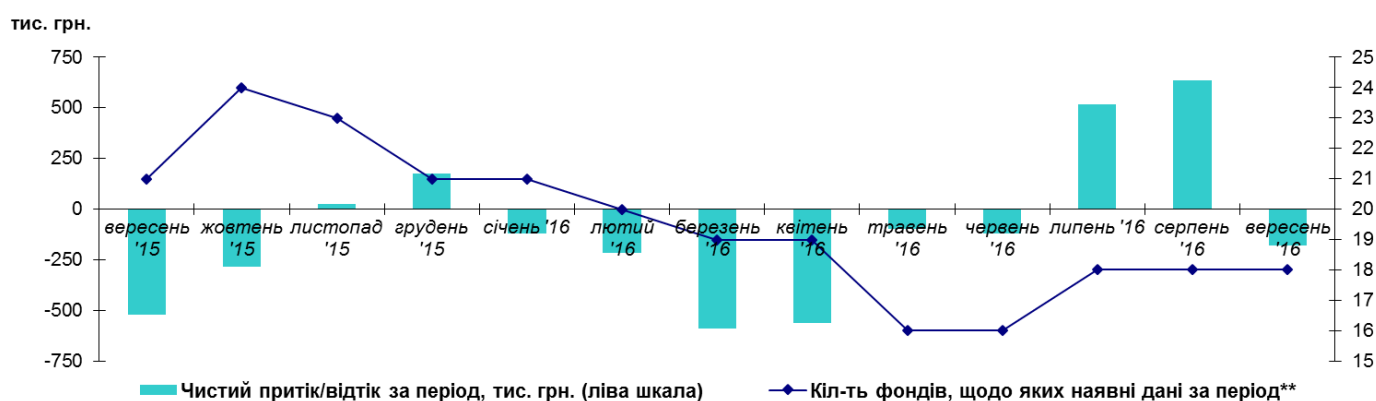

Рис. 10. Щомісячний чистий притік/відтік капіталу відкритих ІСІ у вересні 2015-2016 рр*.

* За щоденними даними

Таблиця 7. Щомісячний чистий притік/відтік капіталу відкритих ІСІ у вересні 2015-2016 рр.*

Період	Чистий притік/відтік за період, тис. грн.	Кіл-ть фондів, щодо яких наявні дані за період**
вересень '15	-520	21
жовтень '15	-285	24
листопад '15	24	23
грудень '15	175	21
січень '16	-119	21
лютий '16	-217	20
березень '16	-590	19
квітень '16	-563	19
травень '16	-99	16
червень '16	-118	16
липень '16	519	18
серпень '16	634	18
вересень '16	-177	18
За 12 місяців	-817	19

** За 12 місяців – середня.

Загалом, за 3-й квартал 2016 року **сукупний чистий притік капіталу до відкритих ІСІ** становив майже **1.0 млн. грн.** (після **-0.78 млн. грн.** у 2-му кварталі, рис. 11). Таким чином, це був перший

квартальний притік до індустрії за 5 років, із 2-го кварталу 2011 року.

Руху капіталу загалом сприяв позитивний динаміці ВЧА сектору відкритих фондів, хоч і не був її ключовим чинником: він забезпечив 24% приросту.

Чистий відтік з відкритих ІСІ з початку 2016 року скоротився до **-0.73 млн. грн.** (-57% порівняно з

показником у 2-му кварталі), а за рік (12 місяців, що завершилися у вересні) – до **-0.81 млн. грн.** (-75%).

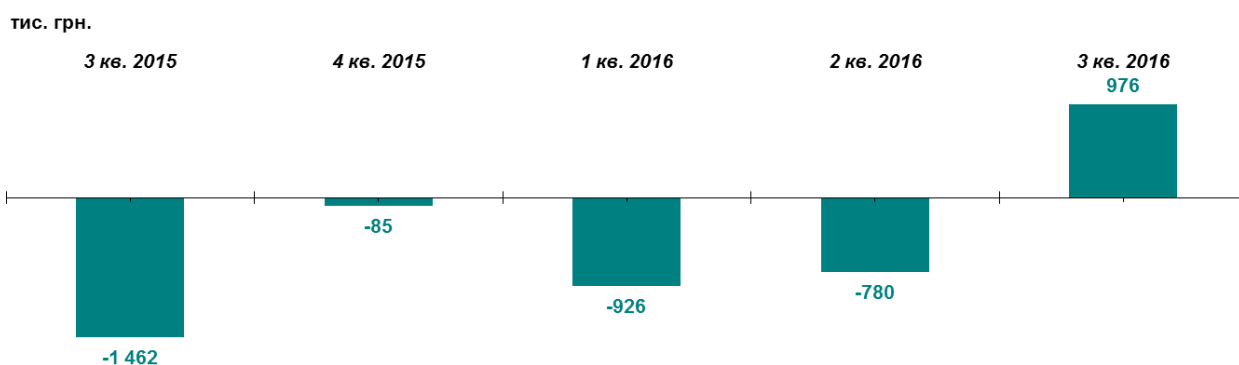

Рис. 11. Чистий притік/відтік капіталу відкритих ІСІ у 3-му кв. 2015-2016 рр.

Притік капіталу в **індустрію інвестиційних фондів Європейського Союзу** у липні-серпні 2016 року повернувся до річних максимумів і за два місяці становив **121 млрд. євро**², після 131 млрд. євро за 2-й квартал 2016 року (117 млрд. євро за квітень-травень). Це також відобразило зростання порівняно з 3-м кварталом 2015 року (81 млрд. євро).

Таким чином, **притік до індустрії з початку 2016 року до серпня прискорився і досяг 287 млрд. євро**, однак порівняно з аналогічним періодом 2015 року він все ще був значно меншим (за січень-серпень 2015 – +528 млрд. євро).

Значно активізувалися інвестори **фондів UCITS**³, які у липні-серпні принесли додатково 49 та 51 млрд. євро відповідно (після відтоку 10 млрд. євро у червні).

За перші два місяці кварталу вони **залучили чистими понад 100 млрд. євро** – після 75 млрд. євро за весь 2-й квартал 2016 року та 72 млрд. євро за липень-серпень 2015 року. Таким чином, притік продовжував збільшуватися, але слабшими темпами, ніж у 2-му кварталі. Це відбувалося в умовах посилення тренду до збільшення заощаджень європейцями, а попитом найбільше користувалися фонди облігацій, в умовах впевненості інвесторів щодо незмінності низьких ставок і продовження стимулюючої

політики ЄЦБ та національних центробанків, за слабого економічного росту та підвищеної волатильності на ринках акцій.

Фонди **AIF**⁴ у липні-серпні 2016 року отримали **чистий притік** у розмірі понад **20 млрд. євро** (порівняно з 29 млрд. євро за аналогічний період 2015 року), причому 16 із них сектор отримав тільки у липні.

Лідерами за обсягом залучення додаткового капіталу у липні-серпні 2016 року **серед фондів UCITS** були **фонди облігацій** (+48 млрд. євро, після +45 млрд. євро за 2-й квартал). **Фонди грошового ринку** також були популярними у цей час – їхній додатковий притік виріс до +42 млрд. євро за перші два місяці кварталу (після +28 млрд. євро за 2-й квартал). **Фонди змішаних інвестицій** залучили у липні-серпні 4 млрд. євро чистого притоку (після 13 млрд. євро за 2-й квартал). **Фонди акцій** повернулися до позитивного руху у серпні, але за два місяці втратили 1 млрд. євро (після -19 млрд. євро у квітні-червні та негативної динаміки практично кожного місяця у 2016-му); із початку 2016 року у серпні ця категорія залишалася із результатом -24 млрд. євро.

Серед фондів AIF більше половини чистого притоку у липні-серпні 2016 року отримали **«інституційні» фонди** (спеціальні фонди для інституційних інвесторів) – +11 млрд. євро (рік тому – +15 млрд. євро). За класами активів, найбільший притік серед AIF отримали **фонди акцій** (+5 млрд. євро) та **«інші» фонди** (+11 млрд. євро), а також **фонди облігацій** (+4 млрд. євро).

² За наявними даними щодо 28-ми країн, асоціації яких є членами EFAMA (24 країни-члени ЄС, а також Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія та Туреччина) – див. [EFAMA Investment Fund Industry Fact Sheet \(August 2016\)](http://www.efama.org) на сайті: <http://www.efama.org>. Притік розрахований за даними за липень-серпень 2016 року.

³ UCITS (Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities) – підприємства з колективного (спільного) інвестування в оборотні цінні папери (такі, що перебувають в обігу на регульованих ринках); є відкритими фондами із публічним розміщенням (пропозицією) і жорсткими вимогами до складу, якості, ліквідності та структури активів. Регулюються відповідною Директивою (Directive 2009/65/EC від 13 липня 2009, зі змінами згідно з Directive 2014/91/EU від 23 липня 2014) та іншими актами законодавства ЄС.

⁴ AIF (Alternative Investment Funds) – фонди альтернативних інвестицій; фактично включають усі інші регульовані фонди, що не є UCITS. Компанії, що здійснюють управління такими фондами, регулюються Директивою AIFMD (Directive 2011/61/EU of 8 June 2011).

6. Інвестори ІСІ

У 3-му кварталі 2016 року **юридичні особи-резиденти** залишалися **найбільшими інвесторами ІСІ**, однак продовжували втрачати позиції на тлі скорочення своїх вкладень та нарощення їх іншими категоріями інвесторів.

Частка українських підприємств у ВЧА індустрії зменшилася із 72.4% до 71.3%, а їхні сукупні кошти в ІСІ – на 8.6 млн. грн. (після -2 140.8 млн. грн. у 2-му кварталі). При цьому вкладення скоротилися

лише у **закритих ІСІ** (-819.4 млн. грн.), у той час як у **венчурних** вони зросли, практично компенсувавши те скорочення, тоді як у відкритих та інтервальних фондах відбулося лише символічне зростання.

Збільшення сукупних коштів цих інвесторів у секторі **венчурних ІСІ** у липні-вересні відновило майже половину скорочення за 2-й квартал (+810.3 млн. грн., після -1 802.96 млн. грн.).

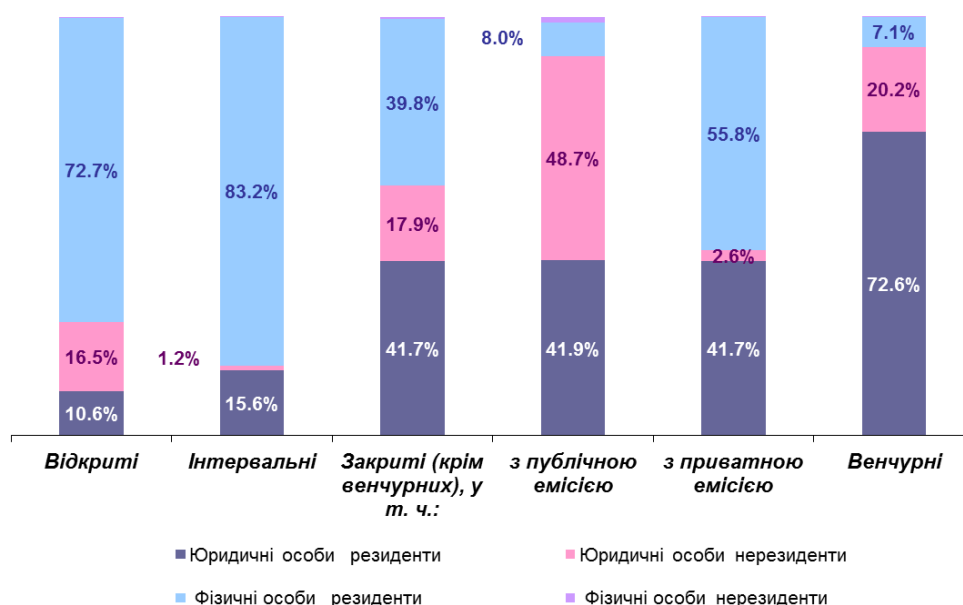

Рис. 12. Розподіл ВЧА ІСІ за категоріями інвесторів станом на 30.09.2016 р., частка у ВЧА

У **відкритих ІСІ** частка коштів вітчизняних корпоративних інвесторів у 3-му кварталі зменшилася із 11.1% до 10.6%, в **інтервальних ІСІ** – із 16.1% до 15.6%, а у **закритих ІСІ (крім венчурних)** їхня вага зменшилася більше і стрімкіше, ніж у 2-му кварталі – із 46.3% до 41.7%. При цьому в ІСІ з публічною емісією вона впала із 50.1% до 41.9%, із приватною – із 44% до 41.7% (рис. 12)⁵.

За рік вага підприємств-резидентів у коштах ІСІ скоротилася на 4.6 проц. п. (із 75.9%), при зменшенні їх сукупних вкладень на 1 429.1 млн. грн. та суттєвому збільшенні присутності в ІСІ інших категорій інвесторів за цей час.

З початку 2016 року кошти українських підприємств в ІСІ зменшилися майже на 1 млрд. грн., а їхня частка в сукупній ВЧА індустрії – на 2.8 проц. п.

Українські роздрібні інвестори (фізичні особи-резиденти) у 3-му кварталі 2016 року

збільшили свою присутність в усіх секторах ІСІ, причому їхня частка у відкритих фондах стала практично аналогічною вазі вітчизняних підприємств – у венчурних (72.7%). Вага коштів громадян України у ВЧА **інтервальних ІСІ** зростала далі – з 81.7% до 83.2%, у венчурних фондах – із 7.0% до 7.1%.

Сукупна вартість вкладень цих інвесторів в усіх ІСІ у липні-вересні зросла на 558.4 млн. грн., а їх частка – із 8.4% до 8.5%. Відносно найбільше зросли кошти в **інтервальних** та **відкритих ІСІ** (+8.6% та +7.8%), а в абсолютному вимірі – знову у **венчурних** (+524.7 млн. грн., після +1 005.7 млн. грн. у 2-му кварталі).

Іноземні інвестори в ІСІ у 3-му кварталі сповільнили нарощення своїх вкладень – +2 405.3 млн. грн. (після +3 434.93 млн. грн. у 2-му). Кошти, що належать цій категорії у ВЧА усіх фондів, у вересні перевищили 20% (після 19.3% у червні) – при зростанні в усіх секторах ІСІ.

⁵ Без урахування цінних паперів ІСІ на пред'явника.

У той час як громадяни-нерезиденти зменшили свої вкладення в закритих ІСІ (крім венчурних) – та в ІСІ загалом (частка лишилася в межах 0.1%), **юридичні особи - нерезиденти** продовжували їх збільшувати (+2 412.2 млн. грн., причому 2 479.6 млн. грн. – у венчурних фондах).

Всього інвестори-резиденти на 30.09.2016 володіли 163.3 млрд. грн. в усіх ІСІ, у т. ч. 156.2 млрд. грн. – у венчурних; **нерезиденти** – 41.2 млрд. грн. в усіх ІСІ, у т. ч. понад 39.7 млрд. грн. – у венчурних (відповідно, +6.2% та +6.7% за 3-й квартал).

Кількість інвесторів ІСІ у 3-му кварталі 2016 року продовжувала зменшуватися (-155, -0.1%). На відміну від 2-го кварталу та вперше принаймні за два роки, кількість вкладників у *відкритих* фондах зростає (+3 роздрібних інвестори - громадяни України). Крім цього, збільшалося інвесторів – підприємств-резидентів в інтервальних ІСІ (+4), підприємств-резидентів у закритих ІСІ з публічною пропозицією (+2) та українських роздрібних вкладників – у закритих фондах із приватним розміщенням (+2) і венчурних (+2).

Натомість відтік із *закритих* ІСІ був основним чинником загального скорочення чисельності інвесторів ІСІ. У фондах цього типу із публічною емісією їх стало на 105 менше, у тому числі на 100 фізичних осіб-резидентів (всього -2.2%), а у *венчурних* – загалом на 47 (-1.0%) та на 51 – юридичних осіб, у тому числі 32 – вітчизняних.

Динаміка участі в ІСІ з боку **фізичних осіб-резидентів** загалом погіршилася у 3-му кварталі (-97 осіб, майже удвічі більше, ніж у 2-му) – через зміни у секторі закритих фондів, зокрема із публічною емісією.

Тим не менше, громадяни України зберігали безумовну першість за присутністю в ІСІ з публічною емісією – понад 95% інвесторів у таких фондах закритого типу, понад 98.5% у відкритих та близько до 100% – в інтервальних. У закритих ІСІ з приватним розміщенням їх було 20.1%, а у венчурних – 9.7%, що відображає зростання порівняно з іншими категоріями інвесторів у цих секторах.

Кількість **юридичних осіб-резидентів** серед інвесторів ІСІ у 3-му кварталі продовжувала зменшуватися – -34, -0.8% (після -50, -1.1% у 2-му). Більшість із них вийшли із венчурних фондів (-32, після -29 у 2-му кварталі).

Іноземних громадян, яких стало більше у 2-му кварталі, у 3-му поменшало на ту ж кількість і в тому ж секторі (-4 особи у закритих фондах із публічною пропозицією, -36.4% у секторі та -9.5% в усіх ІСІ). **Підприємств-нерезидентів** загалом також стало менше (-20 в усіх ІСІ, -19 у венчурних – -3.7%).

Загалом, в ІСІ станом на 30.09.2016 року було 261 550 інвесторів. Незмінно з 2-го кварталу, понад 95.6% із них залишалися в інтервальних фондах, по 1.9% – у венчурних і в решті закритих ІСІ, у т. ч. 1.8% – з публічною емісією (табл. 8).

Таблиця 8. Інвестори ІСІ за категоріями, кількість та частка у загальній кількості, станом на 30.09.2016 р.

Фонди	Юридичні особи				Фізичні особи			
	резиденти		нерезиденти		резиденти		нерезиденти	
Відкриті	17	0.99%	7	0.41%	1 689	98.54%	1	0.06%
Інтервальні	26	0.01%	2	0.00%	250 043	99.98%	19	0.01%
Закриті (крім венчурних), у т. ч.:	424	8.66%	25	0.51%	4 438	90.66%	8	0.16%
з публічною емісією	194	4.22%	18	0.39%	4 378	95.24%	7	0.15%
з приватною емісією	230	77.18%	7	2.35%	60	20.13%	1	0.34%
Усі (крім венчурних)	467	0.18%	34	0.01%	256 170	99.79%	28	0.01%
Венчурні	3 878	79.94%	491	10.12%	472	9.73%	10	0.21%
Усі (з венчурними)	4 345	1.66%	525	0.20%	256 642	98.12%	38	0.01%

7. Структура активів ІСІ

У 3-му кварталі 2016 року в структурі активів ІСІ відбулися такі ключові зміни у частині **фінансових інструментів**:

продовження зростання сукупної вартості цінних паперів в усіх секторах ІСІ (крім закритих – разом зі зменшенням їх активів загалом); водночас – **зниження їх ваги** в активах усіх секторів фондів (крім венчурних); при цьому:

зростання частки активів у **державних облігаціях** в інтервальних фондах – при значному збільшенні сукупних вкладень у них; скорочення ваги ОВДП відкритими та закритими ІСІ (крім венчурних) – на тлі деякого збільшення вартості цих активів у відкритих та закритих ІСІ з приватним розміщенням;

збільшення ваги **акцій** у закритих ІСІ (як із публічною, так і приватною емісією) – попри

скорочення вкладень у них; протилежні зміни у відкритих та інтервальних фондах; синхронне зменшення вартості та ваги цих інструментів – у венчурних;

протилежна до акцій динаміка частки корпоративних облігацій в усіх секторах (крім інтервальних, де вона зменшилася); активи в бондах

помітно зросли лише в закритих публічних ІСІ, символічно – також у відкритих;

зростання частки *векселів* у закритих ІСІ – попри зменшення їх сукупної вартості у фондах із приватним розміщенням – та, зокрема, у венчурних – разом із суттєвим нарощенням цих активів у секторі (табл. 9).

Таблиця 9. Зміни у структурі агрегованих портфелів ІСІ за типами фондів у 3-му кв. 2016 року

Вид активу / Тип ІСІ / Зміна за квартал	Відкриті		Інтервальні		Закриті невенчурні		УСІ невенчурні		Венчурні	
	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%	проц. п.	%
Інші активи	-0.88	-14.0%	3.00	28.5%	-1.75	-3.4%	-1.81	-3.6%	0.05	0.1%
Нерухомість	-	-	-	-	0.01	5.7%	0.01	5.4%	-0.25	-9.9%
Грошові кошти та банківські депозити	3.01	14.0%	-1.95	-13.4%	2.77	23.9%	2.75	23.6%	0.16	16.4%
Банківські метали	-0.02	-1.8%	-	-	0.00	5.2%	0.00	6.5%	0.00	15.2%
ОВДП	-1.54	-5.0%	4.83	16.7%	-1.75	-51.6%	-1.63	-44.1%	0.01	9.2%
Облігації місцевих позик	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Акції	-0.86	-2.1%	-5.10	-11.6%	1.01	5.1%	1.01	5.0%	-0.17	-1.5%
Облігації підприємств	0.29	40.3%	-0.78	-35.8%	-0.54	-12.4%	-0.54	-12.5%	0.07	2.1%
Векселі	-	-	-	-	0.67	7.4%	0.64	7.2%	0.14	2.4%
Заставні	-	-	-	-	-	-	-	-	0.00	-15.1%
Інші ЦП	-	-	-	-	-0.42	-100.00%	-0.42	-100.00%	0.00	4.7%
Цінні папери	-0.02	-3.0%	-0.01	-1.4%	-0.01	-2.8%	-0.01	-2.5%	0.00	0.2%

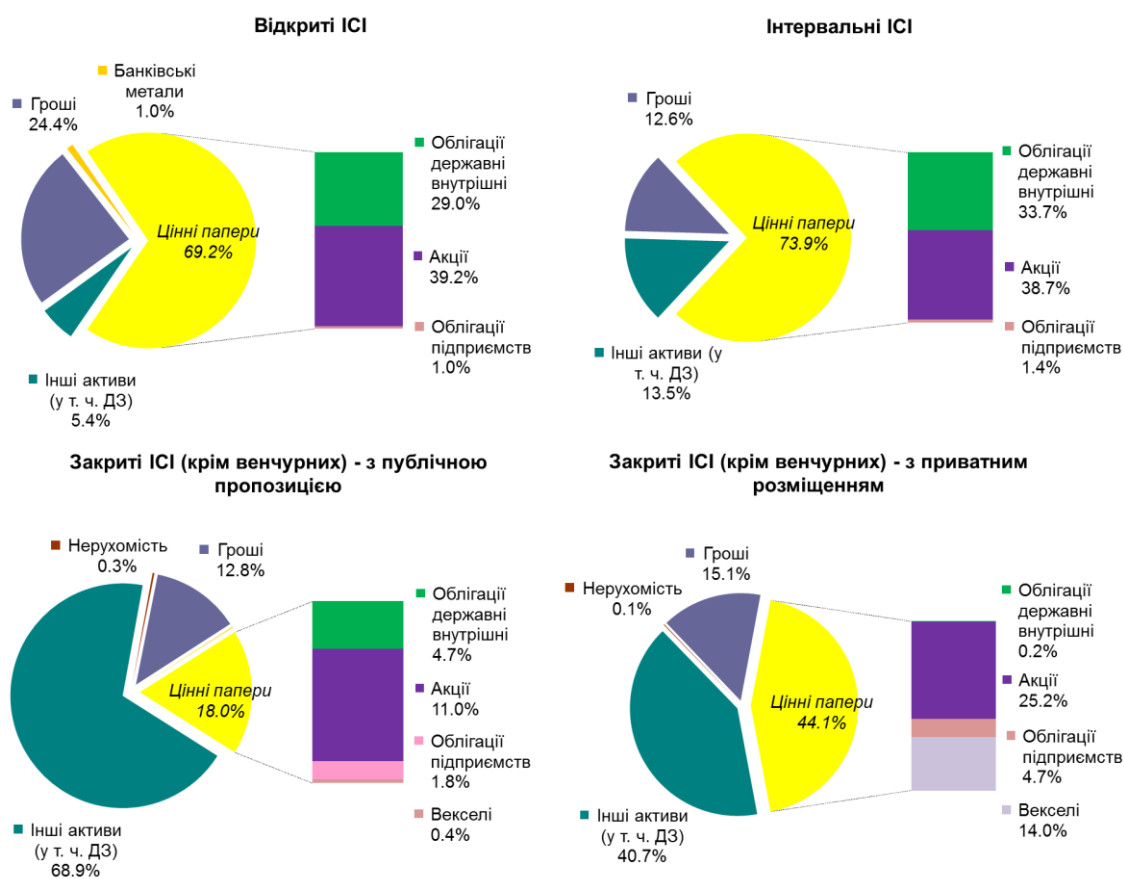

Рис. 13. Структура активів ІСІ, крім венчурних, за типами фондів станом на 30.09.2016 р.

Венчурні ІСІ

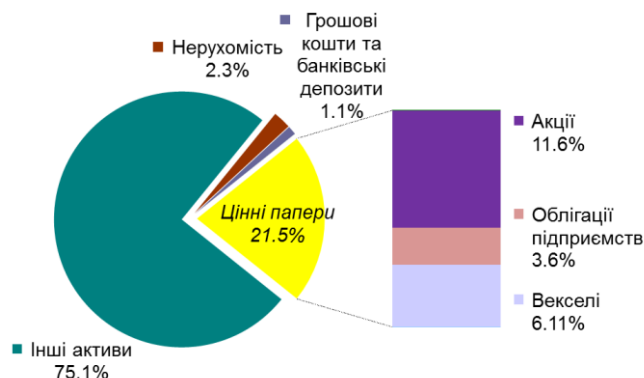

Рис. 14. Структура активів венчурних ІСІ станом на 30.09.2016 р.

Станом на 30.09.2016 в активах *відкритих та інтервальних ІСІ* і надалі переважали **цінні папери** (відповідно 69.2% та 73.9%). У *закритих ІСІ* вони становили 35.9%, у *венчурних* – 21.5% (рис. 13, 14).

Примітним також було підвищення ліквідності у більшості секторів ІСІ, зокрема – *відкритих фондів*, де збільшення **грошових коштів у банках** більш ніж удвічі переважило зростання зведеного пакету акцій сектору. Таким чином, їх частка в сукупних активах тут розширилася із 21.4% до 24.4%, піднявшись вище рівня початку року.

Найбільшою складовою портфеля *закритих фондів*, зокрема і *венчурних*, у 3-му кварталі залишалися «**інші**» активи⁶. У *закритих ІСІ* (крім *венчурних*) їх сума та частка у липні-вересні зменшувалися далі (із 51.3% до 49.6%). Схожа ситуація мала місце і у *відкритих ІСІ* (із 6.3% до 5.4%), а в *інтервальних* фондах відбулося різке збільшення ваги «**інших**» активів (+3 проц. п.) – завдяки зростанню дебіторської заборгованості.

У *венчурних* фондах у цей період вага «**інших**» активів несуттєво збільшилася – до майже 75.2% (рис. 14), тоді як в абсолютному вимірі їх сума зросла за 3-й квартал ще більше, ніж у 2-му (+7 816.3 млн. грн.). При цьому, незважаючи на значний приріст активів в *акціях* у секторі (+777.2 млн. грн.), їхня вага тут дещо впала (із 11.8% до 11.6%). Вартість і вага активів венчурних ІСІ в *облігаціях підприємств*, *векселях* та *грошових коштах* зросла, тоді як *нерухомості* – продовжувала зменшуватися.

Портфель цінних паперів усіх ІСІ у 3-му кварталі 2016 року продовжував зростати, але меншими темпами – +1 868.9 млн. грн. (після +2 821.4 млн. грн. у 2-му) і станом на 30.06.2016 року його сукупна вартість досягла **55 805.7 млн. грн.** (табл. 10).

Акції зменшили у вазі – з 54.8% до 54.2% – разом зі зростанням вартості цих активів на 680.9 млн. грн., за рахунок венчурних фондів – як і у випадку з *векселями* (всього +931.1 млн. грн.), частка яких, однак, зросла завдяки найбільшому серед типів ЦП приросту (із 27.6% до 28.3%). Аналогічною була картина і з *корпоративними облігаціями*, сукупна вартість яких у портфелях ІСІ зросла більш ніж удвічі активніше, ніж у 2-му кварталі (+458.4 млн. грн.), а вага – із 16.3% до 16.6%. Решта позицій зведеного фондового портфеля ІСІ скоротилися, і лише сукупна вартість деривативів зросла (+8.5 млн. грн.), при цьому залишаючи похідні на рівні чверті відсотка у портфелі.

Портфель ІСІ (крім венчурних) зменшився за 3-й квартал на 428.9 млн. грн. (після -69.8 млн. грн. у 2-му) і на 30.09.2016 становив **3 208.7 млн. грн.** Найбільше зменшилися вкладення в ОВДП (-178.2 млн. грн., що скоротило їх частку у зведеному портфелі майже удвічі – до 5.7%).

Помірно зменшення активів в *акціях* тут забезпечило зростання ваги цих інструментів із 53.6% до 57.8% фондового портфеля невенчурних фондів.

Найменше в ньому скоротилися активи в *векселях* (-26.2 млн. грн., після +739.93 млн. грн. у 2-му кварталі), тож їхня частка збільшувалася далі – із 23.8% до 26.2% (табл. 11).

Диверсифіковані ІСІ у 3-му кварталі 2016 року зазнали зменшення портфеля цінних паперів більш ніж удвічі – на 125.4 млн. грн. (після +18.4 у 2-му). На 30.09.2016 він коштував **119.1 млн. грн.** (табл. 12).

Понад 90% скорочення припало на *акції*, які у 2-му кварталі були двигуном росту (-114.5 млн. грн., після +17.9 млн. грн.). Врешті, їхня вага у портфелі цих інструментів впала із 86.2% до 80.7%).

Ледь зросла тут лише сукупна вартість *ОВДП* (+0.07, після +10.42 млн. грн.), та цього було достатньо для зміцнення позиції державних паперів із 8.6% до 17.7% у портфелі диверсифікованих ІСІ.

Корпоративні облігації та *векселі* і надалі зменшували свою присутність у секторі, останні – аж до зникнення; перші втратили вагу з 4.3% до 1.6%.

⁶ До «інших» активів належать корпоративні права, виражені в інших, ніж цінні папери, формах, а також дебіторська заборгованість, у тому числі позики компаніям, у яких ІСІ володіють часткою в капіталі (для венчурних фондів).

Таблиця 10. Портфель цінних паперів та похідних в ІСІ за типами інструментів, станом на 30.09.2016 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, грн.	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за 3-й квартал, грн.	Зміна, %
Акції	30 326 735 047	54.21%	680 882 470	2.3%
Векселі	15 847 704 563	28.33%	931 148 181	6.2%
Облігації підприємств	9 277 768 293	16.58%	458 380 551	5.2%
Облігації державні внутрішні	338 933 711	0.61%	-158 959 751	-31.9%
Заставні	14 586 686	0.03%	-1 870 600	-11.4%
Облігації державні зовнішні	0	0.00%	-40 676 304	-100.0%
Деривативи	137 778 313	0.25%	8 548 539	6.6%
Всього	55 805 728 300	99.75%	1 868 904 546	3.5%

Таблиця 11. Портфель цінних паперів та похідних в ІСІ, крім венчурних, станом на 30.09.2016 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, грн.	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за 3-й квартал, грн.	Зміна, %
Акції	1 853 118 675	57.75%	-96 310 436	-4.9%
Векселі	840 878 866	26.21%	-26 170 227	-3.0%
Облігації підприємств	332 568 548	10.36%	-87 598 315	-20.8%
Облігації державні внутрішні	182 153 495	5.68%	-178 165 955	-49.4%
Облігації державні зовнішні	0	0.00%	-40 676 304	-100.0%
Всього	3 208 719 583	100.00%	-428 921 237	-11.8%

Таблиця 12. Портфель цінних паперів та похідних в диверсифікованих ІСІ, станом на 30.09.2016 р.

Тип ЦП	Сукупна вартість ЦП у портфелях ІСІ, грн.	Частка у зведеному портфелі ЦП ІСІ	Зміна за 3-й квартал, грн.	Зміна, %
Акції	96 147 039	80.71%	-114 493 553	-54.4%
ОВДП	21 132 998	17.74%	67 247	0.3%
Облігації підприємств	1 846 166	1.55%	-361 478	-16.4%
Векселі	0	0.00%	-10 570 448	-100.0%
Всього	119 126 204	100.00%	-125 358 232	-51.3%

8. Доходність ІСІ та інших напрямків інвестування

Зліт ключового українського фондового індексу у 3-му кварталі 2016 року штовхнув далі нагору доходність ІСІ, зокрема фондів акцій, а також

відкритих і закритих фондів з публічною пропозицією (рис. 15).

Рис. 15. Доходність ІСІ, депозитів, індексів акцій та рівень інфляції у 3-му кв. 2016 р.⁷

⁷ Доходність ІСІ розрахована за даними звітності за 3-й квартал 2016 року щодо 19-ти відкритих, 19-ти інтервальних, 80-ти закритих ІСІ (у т. ч. 47-ми із публічним та 33-х з приватним розміщенням) та за даними звітності за попередні періоди – див. [Рейтинги: ІСІ за типами фондів та ІСІ \(диверсифіковані публічні\) - за класами фондів](#). Інфляція розрахована за даними Державної служби статистики України (Індекси споживчих цін на товари та послуги у 2016 році (до попереднього місяця). Доходність нерухомості у дол. США розрахована як середня за даними щодо вартості житлової нерухомості у Києві порталів: <http://www.domik.net>, <http://100realty.ua>, <http://realt.ua>; у гривні – за даними порталу: <http://100realty.ua>.

Серед різних напрямків інвестування у 3-му кварталі першість за доходністю утримували українські акції - складові індексу УБ – він зріс ще на 20.1%, після 23.4% у 2-му кварталі. Повернення гривні до девальваційного руху принесло власникам депозитів в іноземній валюті підвищений дохід у цей час – +7.3% за річними вкладами у євро, що лідирували, та +6.1% у доларах США (після -3.5% у 2-му кварталі)⁸. При цьому середні ставки за депозитами у цих двох валютах були на рівні 7% річних на початку кварталу, а до кінця – змінилися у різних напрямках (у євро – піднялися). Гривневі та «золоті» вклади у банках також принесли помірну доходність (+4.6-5.5%), останні – завдяки підвищенню ціни золота в умовах зростання волатильності на ринках і втечі частини інвесторів у «безпечну гавань». Надалі доходність депозитів у гривні понизиться – ставки опускалися вже протягом 3-го кварталу.

Житлова нерухомість у Києві несуттєво подорожчала – у гривні (+0.7%, після -8.5% у 2-му кварталі), у той час як у доларовому виразі її вартість впала ще на 2.2% (після -5.3%). З початку 2016 року та за рік вона зменшилася на 10-11% у доларах, а у гривні – піднялася на 0.2-1.7%.

Серед ІСІ за типами фондів першість за квартальною доходністю зберегли відкриті ІСІ, яких залишалося найбільше серед фондів акцій, а частка акцій у фондах утримувалася на рівні близько третини активів сектору. Середній приріст вартості інвестицій у липні-вересні 2016 року у відкритих ІСІ піднявся до +6.6% (після +4.7%). Різні фонди показали від -3.1% до 19.9%, дещо звузивши діапазон доходностей порівняно з 2-м кварталом (-6.4% до +21.5%). Приріст вкладень забезпечили 16 із 19 цих ІСІ (84%).

Отже, цього разу лідер серед відкритих фондів мав доходність вже практично на рівні індексу УБ, від 5 до 8 фондів були доходнішими за депозити у євро, доларах, гривні та золоті, 16 – компенсували втрати від інфляції та були доходнішими за нерухомість у Києві (у гривневому виразі).

Закриті ІСІ з публічною пропозицією у 3-му кварталі значно додали у доходності – +3.6% (після +0.7% у 2-му). Різні фонди мали приріст у межах від -6.4% до +44.3% (після -79.7% до +20.4%), тож на

загал ситуація із доходністю у секторі значно поліпшилася. Приріст інвестицій забезпечили ще більше цих ІСІ (27 фондів, 57%).

Закриті ІСІ з приватним розміщенням (крім венчурних) значно звузили діапазон квартальних результатів – від -85.6% до +33.1% (після -66.3% до +207.5% у 2-му кварталі), а середня доходність у секторі опустилася до -2.6% (після +2.5%). При цьому більше фондів показали приріст вартості своїх паперів – 13 (після 9-ти), 38% цих ІСІ.

У секторі інтервальних ІСІ середня квартальна доходність перейшла у позитивну зону: +0.8% після -4.1% у 2-му кварталі. Діапазон показників окремих фондів ще більше звузився – від -11.9% до +7.6% (від -59.4% до +15.7%). Зростання продемонстрували 12 фондів із 19-ти (53%, після 47% у 2-му кварталі).

Серед диверсифікованих ІСІ з публічною емісією за класами активів та, як і у 2-му кварталі, з-поміж ІСІ в цілому, лідерами за доходністю у 3-му кварталі 2016 року були фонди акцій (+14.4%, після +11.2%). Найвищий приріст – на рівні індексу УБ – мав відкритий ІСІ, а найнижчий показник для цього класу фондів був на рівні доходності депозитів у золоті та гривні.

Фонди облігацій (майже усі – відкриті) також підвищили квартальний показник – до +3.5% (після +1.3% у 2-му кварталі), як і фонди змішаних інвестицій, один із яких відіграв ключову роль у збереженні негативного результату цього класу фондів (-0.4, після -5.7% у 2-му кварталі). Інші диверсифіковані фонди із публічною емісією підняли квартальну доходність утричі, до +3.4%.

Із початку 2016 року ІСІ (крім венчурних) принесли від -2.9% (фонди змішаних інвестицій – єдиний сектор із від'ємним показником) до +12.0% (відкриті ІСІ). Серед класів фондів першими були фонди облігацій (+10.0%).

За річною доходністю серед ІСІ у лідери вийшли закриті ІСІ з публічним розміщенням (+21.4%, після +13.1% на кінець 2-го кварталу), а фонди акцій все ще залишалися із найнижчим результатом (-6.0%, після -22.7% у 2-му кварталі). Серед класів фондів першими за річним приростом вартості своїх паперів знову були фонди облігацій (+16.9%, після +17.1%).

⁸ Для адекватного порівняння доходності необхідно враховувати ліквідність ІСІ, зокрема, відкритого типу, що дозволяють виходити з інвестицій у будь-який робочий день без втрати доходності, на відміну від строкових банківських вкладів, які, переважно, передбачають перерахунок відсоткового доходу при достроковому поверненні коштів за ставкою вкладів на поточних рахунках (близько до нуля). Водночас, розрахована доходність ІСІ не враховує можливі комісії та інші витрати при вході/виході до/із фондів, а також оподаткування інвестиційного прибутку при виході з фонду та оподаткування відсотків за депозитами.

9. Резюме

Протягом 3-го кварталу 2016 року міжнародні фондові ринки переважно оговтувалися після референдуму у Великобританії щодо Brexit, що спровокував різноспрямовану динаміку ключових індексів акцій у Європі та США початково, але не завадив усім зрости за результатами липня-вересня.

Українські індекси, що продовжували стрімко підніматися двозначними темпами приросту в оптимістичному середовищі, штовхали вгору й доходність ІСІ, особливо відкритого типу та фондів акцій. Це відбувалося в умовах подальшого звуження фондового ринку, але за незмінних – вперше цього року – регуляторних умов діяльності фондів та КУА.

У той час, коли притік до інвестиційних фондів у ЄС збільшився, українські відкриті ІСІ вперше за понад 5 років зламали негативну динаміку руху капіталу і залучили додаткові кошти від інвесторів.

Ключовими трендами української галузі спільного інвестування у 3-му кварталі 2016 року були:

- збереження темпів зменшення кількості КУА та зростання кількості нових зареєстрованих та визнаних ІСІ – за рахунок венчурних КІФ; незначне прискорення скорочення чисельності визнаних діючих фондів в управлінні;
- продовження сталого зростання частки венчурних ІСІ за кількістю і вартістю їхніх активів – і збереження ключової ролі цих фондів у збільшенні обсягів індустрії;
- посилення, на відміну від 2-го кварталу, позиції Києва не лише за вартістю активів ІСІ в управлінні, а й за кількістю КУА та ІСІ серед регіонів України;
- зростання ВЧА відкритих ІСІ та перший після 20 кварталів відтоку чистий притік капіталу до них, різке скорочення відтоку за останній рік;
- перше за 10 кварталів зростання активів та ВЧА інтервальних ІСІ – за незмінної кількості цих фондів, як і у секторі відкритих ІСІ;

- як і раніше – продовження зменшення загальної кількості інвесторів в індустрії, однак перше принаймні за два роки, бодай і символічне, збільшення її у відкритих фондах;
- збільшення ваги громадян України у секторах закритих ІСІ з приватним розміщенням та венчурних фондів;
- нарощення коштів громадян України в усіх секторах ІСІ; при цьому у відкритих фондах їх вага зрівнялася із часткою підприємств-резидентів у ВЧА венчурних фондів, що зменшилася за квартал попри нарощення їхніх вкладень;
- на протигагу попереднім змінам – зниження ваги цінних паперів в усіх секторах ІСІ (крім венчурних), при цьому – подальше збільшення їх сукупної вартості скрізь (крім закритих ІСІ);
- подальше зростання доходності майже в усіх секторах ІСІ, лідерами серед яких були відкриті та фонди акцій; зміна знаку доходності інтервальних ІСІ та закритих із приватним розміщенням – відповідно додатна та від’ємна;
- чергове збільшення кількості фондів із квартальним зростанням вартості їхніх паперів – в усіх секторах ІСІ.

Тривалий підйом на фондовому ринку, що продовжився у 3-му кварталі 2016 року, загалом сприяв підвищенню доходності ІСІ та залученню додаткових коштів від інвесторів відкритими фондами. Фази активного росту, що межували з коротким літнім бічним трендом індексів, також створювали привабливі умови і для фіксування прибутку, а порівняно стабільне у цей час регуляторне середовище умов діяльності фондів допомагало завершити квартал із переважно позитивними результатами для індустрії ІСІ.

Додаткова інформація про ІСІ на сайті УАІБ:

- Довідник ІСІ: [Фонди в управлінні](#)
- [Ринок у цифрах](#)
- [Динаміка фондів \(із публічною пропозицією\)](#)
- Аналітика та статистика інвестиційних фондів із публічною пропозицією: [Щотижнева](#) / [Щомісячна](#)
- Ренкінг: [ІСІ - за типами та за класами фондів](#) / [КУА](#)